

Εμπειρίες και συνοδοιπόροι στην πνευματική ζωή και ο νεοφιλοκαλισμός του 20ού αι.

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)



Συνεχίζοντας τη δημοσίευση της μελέτης του π. Χαριλάου Παπαγεωργίου για τη θεολογία του Γέρ. Αιμιλιανού (<http://www.pemptousia.gr/?p=83672>), πληροφορούμαστε για τη διαδικασία αναζήτησης πνευματικών εμπειριών και συνοδοιπόρων, ενώ πραγματοποιείται και μια εισαγωγή στο σύγχρονο νεοφιλοκαλικό ρεύμα.



Φωτο: Θανάση Αθανασιάδη

B. Η αναζήτηση πνευματικών εμπειριών και συνοδοιπόρων.

Στην εξέλιξη μιας δύσκολης και ανηφορικής πορείας , όπως αυτή του ενστερνισμού της Βασιλείας του Θεού, ο πνευματικός αγωνιστής διαπιστώνει την ανάγκη για επιβεβαίωση των εμπειριών του και την ενίσχυση των προσπαθειών του. Η πληροφορία της ασφαλούς πορείας έρχεται συχνά μέσα από την αναζήτηση συνοδοιπόρων, που δημιουργούν συνθήκες υγιούς συμπνευματισμού και συναντιλήψεως , μετακενώσεως εμπειριών και εμπλουτισμού του πνευματικού κόσμου του καθενός. Η αναζήτηση αυτή έχει βαθιές βιβλικές ρίζες , όπως διαπιστώνεται στην αναζήτηση των δικαίων π. χ. της Παλαιάς Διαθήκης για άλλους ανθρώπους – συναντιλήπτορες στην αλήθεια , τη δικαιοσύνη , την προσευχή , τον αγώνα της αρετής , και την αγάπη του Θεού [170]. Τέτοια είναι τα δίπολα : Αβραάμ – Λωτ , Μωϋσής-Ααρών , Δαβίδ – Νάθαν, Ηλίας – Ελισαιέ – Νεεμάν ο Σύρος κ.τ.τ. αλλά και το σύνολο σχεδόν του προφητικού κινήματος [171].

Η πορεία αυτή συνδυάζεται και με την προσκυνηματική συμπόρευση σε τόπους ιερούς με σκοπό την πρόσληψη θείων εμπειριών μέσα από μια διαδικασία καθάρσεως με προσευχή και νηστεία [172]. Ανάλογη είναι και η ευαγγελική παράδοση όπου λ.χ. τα ερωτήματα του Προδρόμου στους ακολούθους του Ιησού για τη μεσσιανική του ιδιότητα[173] ή οι αναζητήσεις των μαθητών Ναθαναήλ [174], Πέτρου και Ανδρέου[175] για τον Ιησού εκφράζουν

και πάλι την αναζήτηση μιας βαθύτερης εμπειρίας για να την προσλάβουν και να την προσφέρουν στον κόσμο. Τον ίδιο ακριβώς σκοπό επιτελούν και οι συγκαλούμενες αποστολικές συνάξεις , τακτικές η έκτακτες, οι οποίες έχουν ως σκοπό την αλληλοενίσχυση ώστε η μετάδοση στην ανθρωπότητα , της σωτηριώδους εμπειρίας του Ευαγγελίου να είναι πλήρης και καρποφόρα. Στην ίδια συστοιχία βρίσκεται η ασκητικοπατερική παράδοση της Εκκλησίας , όπου οι συναγωνιστές της αρετής και της κατά Θεόν τελειώσεως συναντώνται για να αποκομίζουν κοινή ωφέλεια (λ.χ. οι συναντήσεις του οσίου Αντωνίου του Μεγάλου με τον όσιο Παύλο το Θηβαίο [176]).

Η παράδοση αυτή εξικνείται ως τις μέρες μας όπως διαπιστώνει κανείς από τα βιογραφικά στοιχεία μεγάλων σύγχρονων αγιασμένων μορφών. Πρόκειται ουσιαστικά για μια ισχυρή πνευματική εμπειρία που σκοπό έχει να εμπλουτίζει την πείρα της αρετής και να μετακενώνεται σε διδασκαλία προς τους μη εμπείρους. Ο γέροντας Αιμιλιανός άνοιξε τους πνευματικούς του ορίζοντες συνάγοντας «μέλι το εκ πέτρας» και μετατρέποντάς το σε ασκητική ζωή , το χάρισε κατόπιν στα πνευματικά του παιδιά ως «γνώσιν αψευδή» .

Γ. Οι ρίζες του νεοφιλοκαλικού ρεύματος (Μ. Βασίλειος, Ησυχασμός Κολλυβάδες)

Η στροφή των συγχρόνων γερόντων προς την πατρώα παράδοση της Εκκλησίας , με τελικό σκοπό την ανανέωση και συνέχιση της ασκητικοπατερικής εμπειρίας , θεμελιώνεται στα κείμενα του Μεγάλου Βασιλείου ως οργανωτικά και καθοδηγητικά της μοναστικής ζωής. Η συλλογή της πνευματικής εμπειρίας από τον ουρανοφάντορα Βασίλειο συντελέστηκε, πριν τη συγγραφή, κατά τις ιεραποδημίες του στα κοινόβια της Αιγύπτου και της Συρίας [177]. Ο π. Αιμιλιανός εντρυφώντας στα κείμενα αυτά, σε συνδυασμό με τη λοιπή ασκητική γραμματεία , τα προσέφερε ως ώριμο και βιωμένο πνευματικό καρπό στις πρώτες συνάξεις των πνευματικών του παιδιών. Σε πρώϊμη για την Ελλαδική Εκκλησία εποχή, καταθέτει τις προτάσεις του για την αναμόρφωση του μοναχικού βίου , οι οποίες βασίζονται εν πολλοίς στα Ασκητικά και τους Όρους του Μ. Βασιλείου[178] και δευτερευόντως σε ανάλογες διατυπώσεις του αγίου Κασσιανού του Ρωμαίου και αγίου Αθανασίου του Μεγάλου , του αγίου Παχωμίου, Βενεδίκτου Νουρσίας, Θεοδώρου του Στουδίτου κ.α., σχετικά με τη ζωή στα κοινόβια [179]. Φυσικά και δεν είναι ο πρώτος η ο μόνος που στηρίζει στο μεγάλο Καππαδόκη πατέρα την ανάπλαση της μοναστικής ζωής.

Σε ολόκληρη την πορεία της Εκκλησίας η αναγωγή στους κανόνες

του Μ. Βασιλείου αποτελεί κίνηση αναβαπτισμού , αναγεννήσεως και επανορθώσεως των μοναχών όπως διαπιστώνεται λ.χ. στα συγγράμματα του αγίου Ευσταθίου Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης[180] ή του αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου [181]. Ιδιαίτερα αυτό διακρίνεται κατά την χαρακτηριζόμενη ως «ησυχαστική» έριδα του 14ου αιώνας[182] τότε που η αλλοίωση της θεοποιού εμπειρίας των μοναχών δημιούργησε ένα σημαντικό πνευματικό ρήγμα μεταξύ Ανατολής και Δύσεως [183]. Η οργανωτική δομή των κοινοβίων δεν εμπόδισε την απόκτηση ησυχαστικού βιώματος αλλά την ενίσχυσε , όπως διαπιστώνεται από την μοναστική ζωή του αγίου Συμεών του Νέου Θεολόγου και πλείστων κοινοβιατών η ερημιτών ησυχαστών, όπως ο βιογράφος του αγίου Γρηγορίου Παλαμά άγιος Φιλόθεος Κόκκινος Πατριάρχης Κων/πόλεως [184].

[Συνεχίζεται]

[170]Λεξικό Βιβλικής Θεολογίας, οπ.παρ., σ. 52-54, 268 κ.ε, 9 κ.ε , 858-859, 139-141.

[171] Οπ.παρ. , σ. 871 κ.ε.

[172] Οπ. παρ. , σελ. 865-867

[173] Ματ. 11,3

[174] Ιω. 1,46

[175] Ιω. 1,41

[176] Βίος και πολιτεία του οσίου πατρός ημών Αντωνίου συγγραφείς και αποσταλείς προς τους εν Ξένη μοναχούς παρά του εν αγίοις πατρός ημών Αθανασίου Αλεξανδρείας, P.G. 26. 835

[177] Στυλιανού Παπαδοπούλου, Η ζωή ενός Μεγάλου -Βασίλειος Καισαρείας , Αθήνα 1988 (2), σ. 87-102 και 201-3.

[178] Αρχιμ. Αιμιλιανού , οπ.παρ., Κατηχήσεις τ. 1 , σ. 57 κε.

[179] Οπ.παρ. σελ. 86-88

[180] Ευσταθίου Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, Επίσκεψις βίου μοναχικού επί διορθώσει των περί αυτόν , P.G. 135, σελ. 729 κ.ε.

[181] Αρχιμ. Γεωργίου Καψάνη, Ο Ορθόδοξος Μοναχισμός κατά τον άγιο Νικόδημο τον Αγιορείτη, περιοδικό Άγιος Γρηγόριος 24, 1999 ,σ. 25-45

[182] Πρωτ. Γεωργίου Μεταλληνού , Ελληνισμός μαχόμενος, εκδ. Τήνος Αθήνα 1995, σ. 13-40

[183] Χρήστου Γιανναρά, Ορθοδοξία και Δύση, στο συλλογικό έργο : Ιδιοπροσωπία του Νέου Ελληνισμού

, εκδ. Ιδρύματος Γουλανδρή-Χορν, Αθήναι 1983 τ. 2 σ. 359-381 και στην ίδια έκδοση τ. 1 σ. 239-253 η μελέτη της Ελένης Γλύκατζη Αρβελέρ , Η δυτική πρόκληση και το αντιλατινικό αίσθημα.

[184] Βίος του εν αγίοις πατρός ημών Γρηγορίου Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης του θαυματουργού του και Παλαμά λάμπαντος τον ΙΔ αιώνα , συγγραφείς παρά του αγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φιλοθέου , στο έργο του Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου, *Νέον Εκλόγιον* , εκδ. ΑΣΤΗΡ , Αθήναι 1974 σ.322-332 . Πρβλ. Δημητρίου Τσάμη, Οι Βιογραφίες των αγίων της Θεσσαλονίκης από τον Φιλόθεο Κωνσταντινουπόλεως, στα *Πρακτικά Θεολογικού Συνεδρίου εις τιμήν και μνήμην του εν αγίοις πατρός ημών Φιλοθέου Αρχιεπισκόπου Κων/πόλεως του Θεσσαλονικέως* , Θεσσαλονίκη 1986, σ.80-82